

STORTINGET

Representantforslag 80 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:80 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om utredning av Nobels formål med fredsprisen og av Stortingets rolle ved valg av medlemmer til komiteen

Til Stortinget

Bakgrunn

I Alfred Nobels testament 27. januar 1895 heter det at «priset för fredsförfäktare» skal utdeles av en komité på fem utpekt av Stortinget. Stortinget har siden 1900 bistått Nobelstiftelsen og utpekt en komité på fem til å utdele prisen. Valgene skjer for en periode på seks år, hvert tredje år oppnevnes to eller tre medlemmer og tre varamedlemmer. I årene fram til andre verdenskrig inngikk flere sentrale personer i fredsbevegelsen som medlemmer av komiteen.

I 1948 ønsket Arbeiderpartiet å fordele plassene mellom partiene ut fra antall representanter i siste valg. I debatten framkom det sterke innvendinger om at dette ville endre prisens profil og bringe inn andre hensyn enn de som burde styre valget av vinnere av Nobels fredspris. Representanten Carl Joachim Hambro uttalte med tilslutning fra flere (Stortingsforhandlinger 1948 s. 2285):

«Det er første gang man ved valg til Nobel-komiteen har betraktet denne komite, jeg hadde nær sagt som et partipolitisk bytte, hvor man som ved valg til mer politisk pregede tillitsverv skulle gå frem etter en geometrisk forholdstallsfordeling mellom partiene. Jeg kan ikke tenke meg noe som står sterkere i strid med Nobels ånd og de forutsetninger under hvilke Stortinget påtok

seg å oppnevne det utvalg som skulle foreta utdelingen av prisen.»

Stortinget mottok 23. januar 2017 et brev fra Nobel Peace Prize Watch om at systemet for valg av medlemmer må endres. I brevet står det:

«Omlagningen i 1948 bygde ikke på en tolkning av testamentet, og det å overlate personvalget til partigruppene har åpenbart ikke tjent Nobels intensjon med å legge valget til Stortinget. Vår tolkning av testamentet er at Nobel ønsket en fagkomité, her som ved de fire øvrige prisene. Han må ha antatt eller forutsatt at Stortinget ville sikre ham en komité av fagfolk opptatt av 'fredsforkjemperne' og deres arbeid med å fremme 'fredskongressenes' ideer om 'nedrustning' og 'nasjonenes forbrødring'.»

I brevet vises også til avklaringer av oppgaver og ansvar innad i Nobelstiftelsen i de senere år, hvor vedtak fra svenske myndigheter har understreket at prisene utdeles av Nobelstiftelsen, og at stiftelsens styre har det fulle og endelige ansvar for alle prisene, også fredsprisen, og at tildelingene er innenfor testamentets formålsbeskrivelse.

Brevet fra Nobel Peace Prize Watch inneholder en separat erklæring fra 17 professorer ved de juridiske fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø som slutter seg til den oppfatning at Stortinget har plikt til å ta stilling til Nobels fredspris formål og velge personer til Nobelkomiteen som har vist evne og vilje til å fremme det spesielle fredsarbeid, den vei til å forebygge nye kriger, som Alfred Nobel ville støtte med «prisen for fredsforkjemperne».

Stortinget har her påtatt seg en særegen oppgave. Det å være valgkomité for en privat svensk stiftelse ligger på siden av Stortingets funksjoner etter Grunnloven. Det bør utredes hva formålet med prisen er, og om Stor-

Beriktiget

tinget fortsatt bør og kan gi slik bistand til Nobelstiftelsen, herunder om partienes privilegier i fordelingen av medlemskap i Nobelkomiteen tjener det formål Nobel har hatt med prisen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende:

f o r s l a g :

Stortinget ber Presidentskapet gjennomføre en utredning av Alfred Nobels formål med fredsprisen, og om det er naturlig for Stortinget å fortsette som valgkomité for en privat svensk stiftelse. I utredningen skal det også vurderes om fordelingen av plassene i Nobelkomiteen til de politiske partiene ut fra mandattall tjener prisen formål eller bør opphøre.

30. november 2017

Bjørnar Moxnes